

תורת החכמים

גיליון שבועי להנחלת תורת רבותינו חכמי ספרד זיע"א
יצא לאור על ידי מכון חכמי ספרד רח' הרב צבאן 9 נתיבות
טל' 077-5535280 | פקס 077-5535281 | מייל toratsfarad@gmail.com

עיר	כניסה	יציאה	ר"ת
י-ם	17:03	17:55	18:31
ת"א	17:00	17:52	18:27
חיפה	17:00	17:52	18:28
ב"ש	17:03	17:55	18:31

שבת בשלה תש"פ

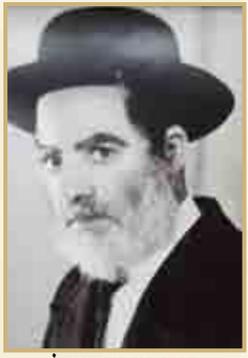
גיליון קנ

תולדות החכמים

רבינו אברהם אביחצירא (השלישי) זיע"א

רבינו נולד לאביו רבי יצחק - בבא האקו, בעיר 'תפילאלח' אשר במרוקן בשנת תרע"ה. את תורתו בתחילה קיבל מאת סבו רבי דוד ה"ד, ולאחר מכן מדודו רבי ישראל המכונה 'בבא סאלי'.

יהוסף של רבינו לאביר יעקב היה מצד אביו ומצד אמו, אביו היה רבי יצחק ב"ר מסעוד בן אביר יעקב. ואמו היתה בת רבי דוד ב"ר מסעוד בן אביר יעקב. בשנת תר"צ נשא רבינו את הרבנית רוחמה, בתו של רבו ודודו, 'בבא סאלי'.

בשנת תש"ט עלה רבינו יחד עם אביו לארץ. אביו התמנה לרבה של 'דמלה' ורבינו התמנה לרבה של 'בננה', תפקיד שאותו נשא במשך כעשרים שנה. אותם שנים שרבינו ישב ב'בננה', חלבינו היטב את החתום על יושביה. דמותו האצילית של רבינו, אשר היתה אפופה קדושה וחסידות, ענה ויראה, תורה ודבקה, הקרינה על כל בני העיר.

באותם ימים שלאחר קום המדינה, היה קושי גדול לקיים אורח חיים ע"פ התורה, אולם רבינו ידע שצרכים אלו הם הבסיס לחיי יהודי והם הראשונים בחשיבותם. ולכן הקים מקוה גדול בעיר, וכן בית כנסת שבו יתרכזו החושבים לתפילה וללימוד התורה.

ביתו של רבינו היה פתוח לרווחה, וכל נזקק באשר הוא נתקבל בכבוד והערכה, וזכה לכלול העזרה והיחס מצידו. לא היה לפניו כל משוא פנים, וגדולים וקטנים זכו לאותה התייחסות. עובדה זו נבעה מענוותנותו הגדולה, ומהרגשת הביטול שהתבטל בפניו כל אדם.

בשנת תשכ"ד עלה היבבא סאלי לארץ יחד עם בנו רבי מאיר, וקבעו את מושבם בביתו של רבינו, כבוד גדול רחש רבי ישראל לרבינו, ולא רק משום היותו חתנו, אלא גם משום שהכיר במעלותיו, בגדולותו ובמדיותיו.

מעט מזעיר מגדולתו בתורה ובענוה גילה לנו רבי אלעזר אביחצירא, בספר 'זשם אשה גדולה' (לזכר אשת רבינו): "לפני ארבעים שנה פתחו כולל ב'בננה', ורבינו ביקש ממני שאני ואחד מחברי נבוא לחזק את הכולל, היה קשה להגיע ל'בננה', אבל הסכמתי. כמה חודשים למדנו בכלול... הוא ביקש ממני שאלמד עמו בחברותא בלילה, ששה חודשים למדתי עמו כל לילה, משבע בערב ועד שתיים עשרה בלילה. הוא היה תלמיד חכם גדול מאד, ידע הרבה, רק מפני הענוה שלו לא זכו להכירו, היינו יכולים להקשות קושיה תוך כדי לימוד, והוא הכיר את הקושיה מכה רוחב ידיעותו בספרים, אבל לא דיבר מילה. פעם הקשיתי לו קושיה ותיירצתי, ורק בסוף הלימוד כאשר עמתי ללכת, אמר לי: דע לך שהקושיה שהקשת נמצאת בספר הזה במקום פלוני, קחוני משם".

עוד הוסיף רבי אלעזר "היה שתקן עצום, היה אפשר לשבת איתו וחזק משאלת שלום לא היה פותח את פיו, היה לו פה קדוש. אבי ע"ה (רבי מאיר) אמר לי: דע לך שבמשפחה אף אחד לא דומה לעטרת ראשנו - רק הוא. אלא שהכירו את מראהו של עט"ר, תמיד אמרו, למי הוא דומה - ל'בבא האקו'. גם בגובה גופו, בדיוק היה דומה לו. אלא מה, הצניעות נשלו גרמה לך שאנשים לא הכירו אותי".

בשנת תש"ל נפטר אבי רבינו - רבי יצחק בתאונת דרכים, העיר 'דמלה' נשאה את הכאב וחפישה אישיות מתאימה ורואיה למלא את מקום אביו, וכשנודע שרצון אביו היה שרבינו ימלא את מקומו, הפצירו ברבינו שיקח לידו את התפקיד. אולם בענוותנותו לא היה מעוניין בתפקיד גדול ואחראי כזה, אך מומת ריאתו לאביו שירעד שזוהו רצונו נאות לבקשתו. מיותר לציון שתושבי 'בננה' עשו כל שביכולתם לשכנעו שימלא בעיות, אך רבינו בלב כבד ומתוך כוונה לעשות רצון אביו, עבר לעיר 'דמלה' וכיהן בה עד עת פטירתו.

את חידושיו על התורה, התלמוד והפוסקים, לא ראה רבינו צורך להוציאם מחמת ענוותנותו, וכל אשר נתחדש לו ונאמר בהודמוניות רבות, נשאיר בבית גזרו. לאחר פטירת רבינו, אסף איש טהור, רבי אברהם מוגריב שליט"א (חתן רבינו) את כתביו אשר היו מפורזים בין ספריו, ערכם והביאם לאור עולם ונקראו בשם 'תולדות אברהם' (מסנו נערך המאמר בספרו).

בשנת האחרונה של רבינו נתייסר יסורים קשים, שאת כולם קיבל באהבה, וביום כ"ב לחודש כסלו שנת תשל"ד, נקרא רבינו אל בית המלך - מלכו של עולם, והובא למנוחות בעיר 'דמלה'.

תורתו מוגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדינו.

ממה חששו ישראל על ים סוף, הרי ודאי שה' יעשה להם נס?

ויפרעה הקריב וישאוי בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה': ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים (ד, יא-יג)

הניח בן זכר, הרי זה יצא לחירות ואינו עובד את הבת. והנמכר לעכו"ם אפילו את הבן אינו עובד, אלא כיון שמת האדון יצא לחירות. עכ"ל.

עוד מקדים רבינו, את הידוע, שבברית בין הבתרים נגזר על ישראל שישתעבדו ארבע מאות שנה, שנאמר, ויאמר לאַבְרָם יָדַע תְּדַע כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה" (בראשית טו, יג).

ועתה מבאר רבינו, כי אמנם ישראל מאמינים בני מאמינים הם, ובפרט לאחר שראו בחוש את השגחת ה' עליהם, בודאי תלו את בטחונם בה' שימשיך לעשות להם ניסים. אלא שחשבו, היות שבברית בין הבתרים נגזר עליהם שישתעבדו ארבע מאות שנה, ומאחר ויצאו לאחר מאתיים ועשר שנים בלבד, הרי שחסרים להם עוד מאה ותשעים שנה להשלים את השיעבוד, וכשראו שפרעה רודף אחריהם, כמו שנאמר ויִרְדֹּף אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם, ח), חשבו שיש להם דין של עבד עברי שברח, וא"כ מחוייבים לחזור ולהשלים את שנות העבודה שחיסרו. ומחמת כן, טענו למשה: "מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים", כלומר מדוע הוצאתנו ממצרים קודם הזמן.

ומשה ורבינו השיבו: "אל תיראו, התיצבו ויראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום". כלומר, אפילו שהדין הוא שעבד עברי שברח, חייב לחזור ולהשלים את שנות עבודתו, מ"מ כל זה דווקא כאשר האדון חי אך אם האדון מת, הדין הוא שהעבד עברי יוצא לחירות, וכמו שפסק הרמב"ם. ולשם כך, האריך משה בדבריו והוסיף "כי אשר ראיתם את מצרים היום, לא תספו לראתם עוד עד עולם", כלומר, "היום" אתם רואים אותם, אך למחר, כולם מתים, כמו שנאמר ויִשְׁבּוּ הַפְּתִימִים וְיִכְסּוּ אֶת הָרֶקֶב וגו' לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶתְדָ" (שם, כח). וממילא, כיון שמתו המצריים, הרי אתם בני חורין ואינכם צריכים לחזור ולהשלים את שאר שנות השיעבוד, עד לסוף ארבע מאות שנה.

דברי ישראל אל משה תמוהים הם עד מאד. הכיצד יכלו להעלות על דל שפתיהם טענה קשה ומזופרכת כלפי משה "מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים", וכי באים הם להתחפש או שמא שכחו את כל הניסים והנפלאות אשר עשה ה' להם במצרים, שהביא על המצריים עשר מכות, ובכל מכה היפלה את ישראל לטובה כמו שנאמר וְהַפְלָא ה' בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֵה מִצְרָיִם" (שם ט, ד), ולבסוף הוציאם ממצרים, א"כ, שכשם ששמר עליהם ה' ועשה עימהם נסים ונפלאות במצרים, גם עתה יעשה עימהם נס ופלא ויצילם מיד המצריים?

עוד יש להבין, מאחר שעמדו ישראל באותה שעה בצרה גדולה, שהמצריים מאחוריהם והים מלפניהם, מדוע האריך משה בדבריו ואמר "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם" (שם יג), היה די במה שאמר בתחילת הפסוק "אל תיראו, התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום"?

ומבאר הגאון רבינו אברהם אביחצירא בספרו 'תולדות אברהם' (ראה אודותיו במדור הסמוך) בהקדים את דברי הגמ' (קידושין טז, א), כי עבד עברי שברח בטרם סיים שש שנים של עבדות, עליו לחזור ולהשלים את השנים שחיסר מעבודתו. דתניא, מנין לבורח שחייב להשלים? ת"ל "שש שנים יעבד" (שם כא, ב). ובהמשך (טז, א) מצינו, שאם מת האדון בתוך שש שנות השיעבוד, והשאיר אחריו בן שיוורש אותו, הרי שהעבד ממשיך לעבוד אצל הבן עד סוף שש השנים, אך אם לאדון לא היו בנים אלא בנות, שאינן יורשות, אזי העבד יוצא לחפשי במיתת האדון, ואילו עבד שנרצע או עבד שנמכר לגוי, אף אם מת האדון ובנו יורשו, יוצא העבד לחפשי במיתת האדון.

וכ"פ הרמב"ם (פ"ב מהלכות עבדים ה"ד): "אחד המוכר עצמו או שמכרוהו ב"ד, וברח, חייב להשלים שש שנים. ולאחר מכן כתב: (ה"ב) 'אדון שמת, אם הניח בן זכר, הרי העבד עובד אצל הבן עד סוף שש שנים, אבל אם לא

